

ZELDZAME SCHAPENRASSEN IN DE DDR

door M. Schubert, Postbus 126, 2131 Klockow, DDR

De laatste jaren wordt de schapenhouderij in de Duitse Democratische Republiek krachtig door de staat gesteund, om te bereiken dat er minder wol behoeft te worden geïmporteerd. Het is natuurlijk geen kleinigheid om de kwaliteit van de wol van overzee te evenaren tegen eenzelfde lage prijs. Maar toch wordt de stimulering van de schapenhouderij gecontinueerd: 1 kg ruwe wol van beste soort wordt bijvoorbeeld voor 135 M opgekocht van staats- en coöperatieve bedrijven en voor 100 M van privé-verkopers. Voor 100 kg lamsvlees wordt maximaal 2060 M respectievelijk 1405 M betaald. De consumptie van schapevlees is gering (0,3 kg per persoon per jaar), zodat slachtlammeren meestal geëxporteerd worden.

In het najaar van 1986 waren er in de DDR 2,7 miljoen schapen, waarvan 27% privé werd gehouden. De meest voorkomende rassen zijn het Merino vlees- en het Merino langwol-schaap (kuddeschapen). Op grote afstand volgt het Zwartkop vleesschaap. Het Oostfries Melkschaap wordt alleen in kleine groepen gehouden. De fokkerij en de export worden bestuurd door een vereniging van hobbytuinders en kleinveefokkers. Verder zijn er in de DDR fokdierkernen van Merino landwolschaap, Röhnschaap en Ruwwollige Landschaap. Er bestaan slechts hele kleine groepen van andere rassen: Karakul, Gotland Pelsschaap, "Heidschnucke", "Skudde", Gotlandschaap en sommige West-Europese vleesrassen. Uitgestorven is ondertussen het 'Leineschaf'.

Ruwwollige of Pommerense Landschaap

Gestimuleerd door internationale initiatieven en voortbordurend op eigen ideeën over bedreigde huisdierrassen is ook in de DDR een bezinningsproces begonnen. De hedendaagse rassen worden inmiddels beschouwd als cultuurgoed en gen-reserve. Een opzienbarende actie was de redding van een landschapenras die op het nippertje plaatsvond. Sinds 3 a 4 jaar worden de weinige nog levende exemplaren van het Ruwwollige of Pommerense Landschaap geregistreerd en wordt er weer mee gefokt. Tot het begin van deze eeuw kwam dit ras als kudde-, weide- en tuinschaap overal in Pommeren voor, maar vervolgens werd het steeds meer door de Merino's verdrongen. Pas vier jaar geleden zijn de fans van dit ras een reddingsactie begonnen. Ondertussen zijn er weer ongeveer 400 geregistreerde exemplaren van dit blauwgrijze landschaap met hun zwarte hoofd en benen. Het is uitermate taai en sober en kenmerkt zich door een heel sterk moederlijk instinct en grote resistentie tegen rotkreupel. Het gemengde, lang wassende vlies (20-60 mikron) moet in twee jaren drie keer worden geschoren. In de Bondsrepubliek zijn er nog maar weinig van deze dieren aanwezig en in Polen zijn raszuivere dieren bijna nergens meer te vinden.

Gotlandschaap

Een in Midden-Europa vroeger onbekend ras is het Gotlandschaap. Terwijl het in de BRD tot nu toe niet wordt gehouden, heeft het in de DDR een carrière van bijzondere aard beleefd. Afkomstig van dieren uit de dierentuinen van Berlijn en Rostock, wordt het tegenwoordig ten behoeve van landschapsonderhoud in sommige noordelijke reservaten ingezet. Evenals "Skudde" en "Heidschnucke" zijn Gotlandschapen meestal gehoornd, hebben zeer grove wol (25-120 mikron) en een korte staart met

slechts 10 wervels. Ook het feit dat tussen mei en juli het vlies wordt gewisseld en de wol op nek en schouders tenminste bij bokken dik en donker is, maakt dat het ras is te beschouwen als quasi domesticatiefossiel met primitieve kenmerken van het wilde schaap. Behalve de jonge schapen, die al in het eerste najaar bronstig worden (in 50% van de gevallen gebeurt dat) en dan slechts één lam brengen, baren de dieren in 70-90% van de geboortes een tweeling. Het lage

geboortegewicht van gemiddeld 2,6 kg bevordert geboorten zonder complicaties. Met een gewichtstoename van 263-288 g, max. 357 g per dag, is voor dit geringe gewicht gauw gecompenseerd. Het bronstseizoen is - net als bij Moeflons - nauw begrensd tussen 25 oktober en 10 december zodat de lammeren meestal in april geboren worden. Omdat het ras sinds mensenheugenis vrijwel het hele jaar buiten blijft, heeft selectie geen andere tijdruimte toegelaten. Vanaf oktober vechten rammen herhaaldelijk en stevig met elkaar en het "knallen" van hun "slakken" hoort men al van verre. Rammen hebben, net als bij wilde schapen, een lagere levensverwachting en gaan na de bronsttijd met een minder goede conditie de winter in. Later dan de ooiën bereiken zij hun volwassen gewicht van 70-85 kg (ooiën 50-65 kg), een feit dat ook V. Geist voor wilde schaapsoorten heeft beschreven. Er zijn nog verschillende andere aspecten van biologie en domesticatie van het schaap die juist aan dit "oerras" heel goed bestudeerd kunnen worden (gedrag bij bronst en geboorte, dagelijkse activiteit, gebruik van terrein, sociaal gedrag, preferentie van voedselplanten, enz.)

In vergelijking met inheemse rassen valt het Gotlandschaap op door soberheid weerhardheid, moederlijke eigenschappen. Het Gotlandschaap kan daardoor vooral bij een extensief weidebeheer goed ingezet worden, ook omdat het niet schuw en vreesachtig is, gemakkelijk te hanteren is en binnen elektrische afrastering gehouden kan worden. Nadat in het grootste Oostduitse reservaat (Mueritz-Ostufer) al jaren geleden ten behoeve van natuurbeheer met succes een primitief, Scandinavisch runderras ("Fjäll-rund") ingezet is, is dit een ander voorbeeld van een bijna vergeten Europees huisdierras als essentiële medewerker van het hedendaagse natuurbehoud in de DDR. Bijna alle 150 schapen leven in Mecklenburg en het vroegere Voorpommeren en ca. 120 ervan zijn bezit van het bestuur voor natuurbescherming. Alle ervaringen laten zien dat Gotlandschapen hun proef uitstekend doorstaan hebben, wat er voor pleit dat deze schapen hun plaats moeten houden en in de toekomst nog talrijker gebruikt moeten worden. Want: er is nog veel te doen. ..!

1- Ruwwoellig landschaap met lam.